

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Vikten av trygghet

**En kvalitativ studie om ensamkommande flyktingbarns
behov ur ett personalperspektiv**

Maja Eriksson

Kandidatuppsats SOPA 63

VT 2019

Handledare: Jayeon Lindellee

Abstract

Author: Maja Eriksson

Title: The importance of safety – a qualitative study about unaccompanied asylum-seeking childrens needs according to the staff [translated title]

Supervisor: Jayeon Lindellee

Assessor: Sara Hultqvist

The aim of this study is to investigate what unaccompanied asylum-seeking children needs according to the staff working at the homes where they are living, and how the staff tries to meet these needs. The method is qualitative and is based on interviews where six staff members were interviewed from two different homes.

This study analysis the relationship between the unaccompanied asylum-seeking children and the staff by using theoretical concepts such as attachment theory, self-determination theory and “another profession”.

The results show that the staff thinks that what these children mainly need is to feel safe and to have someone to talk to. The staff also expressed that the children needs to be motivated. One way the staff tries to meet this need is by giving them hope. A crucial part of the work is according to the staff to have a close relationship with the asylum-seeking children. At the same time they mentioned that it is important that they don't get too close since they are staff and not their family.

Keywords: unaccompanied asylum-seeking children, attachment, motivation, professionalism

Förord

Jag vill passa på att tacka alla de som på olika sätt har hjälpt mig att genomföra skrivandet av denna uppsats. Jag vill tacka den personal som deltog i intervjuerna, utan er hade den här uppsatsen inte varit möjlig att genomföra. Framförallt vill jag också tacka min handledare Jayeon Lindellee för den all tid hon har lagt ner och för god handledning och stöd i mitt uppsatsskrivande.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Problemformulering	1
1.2	Syfte och frågeställningar	2
2	Bakgrund	3
2.1	Flyktingmottagande för ensamkommande	3
2.2	Uppdrag för HVB-hem	4
3	Kunskapsläget	4
3.1	Ensamkommande flyktingbarns psykiska hälsa	4
3.2	Ensamkommande flyktingbarn – skyddande faktorer och resiliens	5
3.3	Hur ska man arbeta med de ensamkommande?	6
4	Teoretiska utgångspunkter	7
4.1	Anknytningsteori	7
4.2	Professionalitet – en annan professionalitet	9
4.3	Self – determination theory	10
4.4	Varför de här teorierna?	10
5	Metod	11
5.1	Metodologiska överväganden	11
5.2	Urval	12
5.3	Metodens tillförlitlighet	14
5.4	Bearbetning och analys	15
5.5	Etiska överväganden	15
6	Resultat och analys	17
6.1	Hur personalen upplever att ungdomarna mår	17
6.2	Rollen som beskyddare	18
6.3	Rollen som trygg bas – att stå kvar	21
6.4	Motivation	24
6.5	Rollen som professionell gentemot de ensamkommande	26

7 Avslutande diskussion.....	28
Källförteckning.....	31
Bilagor.....	34
<i>Bilaga 1 Intervjuguide.....</i>	<i>34</i>
<i>Bilaga 2 Förfrågan om genomförande av intervju.....</i>	<i>36</i>

1 Introduktion

Den här uppsatsen undersöker vad personal på ett HVB-hem anser att ensamkommande flyktingbarn har för behov samt hur de arbetar för att tillgodose dessa behov. Jag har använt mig av en kvalitativ metod i form av intervjuer av sex personer som arbetar på HVB-hem för att samla in min empiri. Uppsatsen inleds med en problemformulering, syfte och frågeställningar där jag argumenterar för varför det här ämnet är relevant för socialt arbete. Fortsättningsvis presenterar jag tidigare forskning samt teoretiska utgångspunkter för att redogöra för vad tidigare forskning säger om ämnet samt vilka teorier jag använder mig av i analysen. Efter det kommer delen där jag skriver om metod. Där redogör jag för hur jag har gått tillväga samt de etiska aspekterna och tillförlitligheten av uppsatsen. Resultat och analys är nästa del där jag presenterar resultaten i min empiri samt analyserar det utifrån de teorier jag valt. Slutligen skriver jag en avslutande diskussion där jag sammanfattar mina slutsatser från analysen samt skriver om andra reflektioner som är relevanta för min uppsats.

1.1 Problemformulering

Ensamkommande flyktingbarn definieras som barn under 18 år som vid ankomst till ett mottagarland kommer utan sina föräldrar eller någon annan vuxen som anses ha tagit de biologiska föräldrarnas roll (Socialstyrelsen, 2013b, s. 10). Migrationsverkets före detta generaldirektör Anders Danielsson skrev i inledningen på Migrationsverkets årsredovisning 2015 att det då fanns ca 33 000 ensamkommande barn som väntade på besked och att det är en mångdubbling från tidigare år (Migrationsverket, 2015a, s. 4).

Hem för vård eller boende (HVB) där många av de ensamkommande flyktingbarnen bor har i sitt uppdrag att ge dem en trygg miljö, daglig vård och stöd (Socialstyrelsen, 2019). I Socialstyrelsens dialogmöten framkom det från både personal och ensamkommande flyktingbarn att oron och ovissheten påverkade alla negativt på transit- och asylboendena. Ungdomarna tyckte inte att de kunde vara med och påverka sin egen situation varken när det gäller asylprocessen eller det vardagliga livet på boendet. Oron och ovissheten kan leda till en ökad psykisk ohälsa (Socialstyrelsen, 2013b, s. 15f., 20). Hur personal bemöter den här oron som vissa ensamkommande upplever är relevant för det sociala arbetet och därför viktigt att undersöka.

Eide och Hjern (2013, s. 668) skriver att forskning visar att stödet som de ensamkommande flyktingbarnen får är avgörande för hur deras anpassning till det nya samhället blir. Ett bra stöd ifrån föräldrar minskar risken för att utveckla psykiska diagnoser efter en traumatisk händelse. Ensamkommande löper därför större risk för att utveckla psykiska diagnoser då de inte kan få det stödet från sina föräldrar för att lättare kunna hantera traumatiska händelser. För att klara av de påfrestningar som uppkommer i samband med en asylprocess och en flykt finns det forskning som menar att de ensamkommande utvecklar resiliens (Jahanmahan & Bunar, 2018, s. 49). Det är viktigt att identifiera skyddsfaktorer i ett barns omgivning samt att utveckla copingstrategier för att tillvara på deras potential (Eide & Hjern, 2013, s. 667f.). Det är personalen på HVB-hemmet som arbetar närmast de ensamkommande. Att undersöka på vilket sätt de hjälper ungdomarna att utveckla resiliens och copingstrategier är viktigt då det är en viktig faktor för hur bra det går för de ensamkommande.

I FN:s barnkonvention står det att barnets bästa alltid är det som ska komma i främsta rummet (Barnkonventionen, artikel 3). Sverige ratificerade Barnkonventionen 1990 utan några reservationer vilket innebär att man i Sverige har sagt att man ska följa det som står i Barnkonventionen. Barnkonventionen kommer att bli svensk lag från och med den 1 januari 2020 vilket tros öka barns rättigheter då svensk lag i dagsläget är överordnade Barnkonventionen (UNICEF, 2018). Att undersöka hur personal på ett HVB-hem för ensamkommande barn arbetar för att främja barnets bästa är relevant för det sociala arbetet då barnets bästa är någonting man i Sverige har förbundit sig till att sträva efter.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka vad personalen på HVB-hem upplever att ensamkommande flyktingbarn har för behov samt hur de arbetar för att tillgodose dessa behov. Personal på ett HVB-hem lever nära de ensamkommande och har därför en god inblick i hur livet är för de här ungdomarna.

- Vad upplever personal på HVB-hem att de ensamkommande flyktingbarnen har för behov?
- På vilket sätt arbetar personal på HVB-hem för att tillgodose de behoven de upplever att de ensamkommande flyktingbarnen har?

2 Bakgrund

Bakgrunden syftar till att ge fakta som är relevanta för uppsatsen. De ämnen som jag valt att lyfta upp är hur flyktingmottagandet ser ut, vad ett HVB-hem är samt hur flyktingpolitiken utvecklats de senaste åren.

2.1 Flyktingmottagande för ensamkommande

Statistik från Migrationsverket visar att det under 2015 var många ensamkommande som ansökte om asyl i Sverige. Under 2015 ansökte 35 369 ensamkommande flyktingbarn om asyl. 32 806 av de här barnen var mellan 13–17 år. Den gruppen som ökade mest var de som kom ifrån Afghanistan. Om man jämför med 2014 så var det då 7 049 ensamkommande som ansökte om asyl och år 2016 låg den siffran på 2 199 barn. År 2017 var siffran 1 336 barn och år 2018 var det 944 ensamkommande som ansökte om asyl (Migrationsverket, 2014; Migrationsverket, 2015a; Migrationsverket, 2015b, s. 21; Migrationsverket, 2016; Migrationsverket, 2017; Migrationsverket, 2018). Man kan alltså konstatera att det under 2015 var ovanligt många ensamkommande som anlände till Sverige. Migrationsverket (2015b, s. 15) anger många möjliga anledningar till att asylansökningar från ensamkommande ökade så dramatiskt under 2015. Några av dessa förklaringar är krig och konflikter, marginalisering i vistelselandet samt begränsade eller obefintliga framtidsutsikter i landet de vistats i. På grund av den stora ökningen av ärenden hos Migrationsverket har handläggningstiden för asylärenden ökat (Migrationsverket, 2015b, s. 14).

Under 2015 anlände det väldigt många flyktingar till Sverige, detta innebar stora påfrestningar för det svenska samhället. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap larmade om att viktiga funktioner i samhället inte fixar den ansträngningen. Med tanke på detta gjorde Regeringen bedömningen att detta är ett hot mot landets säkerhet och allmänna ordning. På grund av detta infördes bland annat gränskontroller och tillfälliga begränsningar i att få uppehållstillstånd i Sverige (Prop. 2015/16:174, s. 21f.). Jag är medveten om att flyktingpolitiken som förs och att debatten kring invandring som finns i samhället skulle kunna påverka attityder och hur man arbetar med ensamkommande. Det finns även andra aktörer i samhället såsom Migrationsverket, Socialtjänsten och organisationer i civilsamhället som har ett stort inflytande på de ensamkommande. Detta är något som jag valt att inte fokusera på i den här uppsatsen då jag varit tvungen att göra en avgränsning.

2.2 Uppdrag för HVB-hem

I lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. samt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn står det att det är Migrationsverket som ansvarar för asylprocessen och att anvisa det ensamkommande flyktingbarnet till en kommun samt att se till att de ensamkommande får en god man tillförordnad (Socialstyrelsen, 2013b, s. 13). Socialnämnden i kommunen är de som ansvarar för att de ensamkommande ska få ett boende. Det finns tre typer av boenden och det är familjehem, jourhem samt hem för vård eller boende (HVB-hem) (Socialstyrelsen, 2013b, s. 13f.).

Ett HVB-hem ska ge ungdomarna daglig vård, en trygg miljö och stöd (Socialstyrelsen, 2019). Vissa HVB-hem tar bara emot ensamkommande medan andra HVB-hem även tar emot andra ungdomar. HVB-hem kan drivas av kommuner, landsting, privata aktörer samt Statens institutionsstyrelse. Det finns olika inriktningar på HVB-hem för ensamkommande och det är transitboenden, boenden för ensamkommande under asylprocessen och boenden för ensamkommande som fått uppehållstillstånd (Socialstyrelsen, 2013b, s. 15).

I samband med flyktingkrisen 2015 ökade antalet HVB-hem stort. I slutet av 2014 fanns det 506 HVB-hem för ensamkommande i Sverige, i slutet av 2016 var den siffran 1590. Efter 2016 har antalet HVB-hem börjat minska igen. I slutet av 2018 fanns det 446 HVB-hem för ensamkommande. Det är alltså många HVB-hem som har avvecklats under de senaste två åren (IVO, 2018, s. 4).

3 Kunskapsläget

I kunskapsläget redogör jag för tidigare forskning kring ämnet som min uppsats handlar om. Den forskning jag har valt att lyfta fram handlar om ensamkommandes psykiska hälsa, ensamkommandes förmåga att utveckla resiliens samt vad forskning säger om hur man ska arbeta med ensamkommande.

3.1 Ensamkommande flyktingbarns psykiska hälsa

En belgisk studie visar att ensamkommande flyktingbarn generellt uppvisar mer depressiva symptom och har varit med om mer traumatiska upplevelser i sina hemländer än de barn som

kommit till landet med en eller båda föräldrarna. Flera studier visar att ett bra stöd från en förälder minskar risken för psykisk ohälsa efter en traumatisk händelse. De ensamkommande flyktingbarnen har därför en större risk för att utveckla posttraumatisk stress än de barnen som kom med sina föräldrar. För de ensamkommande är det därför viktigt att få det här stödet ifrån en annan vuxen. Det finns forskning som visar att ensamkommande som immigrerat till ett hög-inkomstland har en stor chans att förbättra sin psykiska hälsa. En studie i Norge visar att de ensamkommande flyktingbarnen efter några år hade samma grad av sysselsättning som människor födda i Norge (Eide & Hjern, 2013, s. 667f.).

De ensamkommande flyktingbarnen vittnar om att väntan under asylprocessen är orofylld och stressande (Jahanmahan & Bunar, 2018, s. 54). Att man som ensamkommande inte får veta om man får stanna eller inte är påfrestande (Lundberg & Dahlquist, 2012, s. 63). Hos de ungdomarna som fått ett avslag på sin ansökan om asyl ser man en ökad psykisk ohälsa (Socialstyrelsen, 2013b, s. 23). I en studie menade ett av barnen som intervjuades att det inte går att prata om framtiden om man inte har fått sitt uppehållstillstånd och vet att man får stanna i Sverige (Lundberg & Dahlquist, 2012, s. 71).

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) uppmärksammade 2002 att vissa asylsökande barn visar starka symptom på ångest, depression och sömnlöshet. Dessa symptom tilltog senare hos de här barnen och de blev allt mer passiva, detta tillstånd kallas uppgivenhetssyndrom. Möjliga förklaringar till uppgivenhetssyndrom beskriv bland annat vara en känsla av hopplöshet, traumatiserande upplevelser, asylprocessens långa väntan och hot om att utvisas. Det som anses bidra till läkande är bland annat att återfå hopp, få uppehållstillstånd samt att få föräldrastöd (Socialstyrelsen, 2013a, s. 12ff.).

3.2 Ensamkommande flyktingbarn – skyddande faktorer och resiliens

Forskning visar att ensamkommande flyktingbarn utvecklar resiliens för att kunna hantera de påfrestningar som uppkommer under flykten och asylprocessen. För att förstå hur ett ensamkommande flyktingbarn hanterar anpassningen till det nya landet så kan man exempelvis titta på olika vändpunkter i livet och hur individen hanterat stress tidigare (Jahanmahan & Bunar, 2018, s. 49). Rutter (1987, s. 317f.) skriver att resiliens handlar om hur bra en person är på att hantera svårigheter i livet. En person har olika mycket resiliens genom livet och klarar därför av svårigheter olika bra i olika delar av livet. Huruvida en individ utvecklar resiliens eller inte beror på hur processen ser ut och inte enbart hur

situationen är i sig själv. En stressande situation menar han därför också kan göra att en individ utvecklar resiliens. Det går inte att säga att ensamkommande antingen är sårbara eller har resiliens för de allra flesta är både sårbara och har resiliens (Jahanmahan & Bunar, 2018, s. 49). För att ta tillvara på barnets potential så krävs det att man skapar och identifierar skyddsfaktorer i omgivningen och i barnet. Det handlar om att utveckla copingstrategier. Utbildning är väldigt viktigt för de ensamkommande då det är en plats där de får lära sig språket och kan få en struktur i vardagen. För att främja copingstrategier som personal är det viktigt att vara en trygg person för den ensamkommande samt att skapa en struktur i vardagen. Det är också viktigt att fokusera mer på positiv utveckling än att fokusera på att framställa ungdomarna som offer. Forskning visar att stödet som de ensamkommande får under det första året i det nya landet är väldigt viktig för ungdomens mående även på lång sikt (Eide & Hjern, 2013, s. 667f.). Det bästa för de här ungdomarna enligt Eide & Hjern (2013, s. 668) är att de har vårdgivare som kan skapa långvariga och nära relationer med ungdomarna för att de ska nå sin fulla potential. Att ha vårdgivare som byts ut ska undvikas så långt det är möjligt.

3.3 Hur ska man arbeta med de ensamkommande?

Trygghet och god omsorg är viktigt i arbetet med ensamkommande. Forskning visar att varaktighet i relationer och en ömsesidighet med vuxna är viktigt för att de ensamkommande ska få en bra psykisk hälsa och i framtiden ska kunna ta hand om sig själva. Något annat som är viktigt är fysisk aktivitet och en förutsägbar vardag. Fritidsaktiviteter kan ge ungdomarna ett sammanhang, mening och en chans att lära känna jämnåriga som inte är ensamkommande. Många av de ensamkommande har bara vänner som också är ensamkommande. Att ha fritidsaktiviteter utanför boendet är viktigt då det kommer finnas kvar när de inte längre bor kvar på boendet (Socialstyrelsen, 2013b, s. 20, 28f.).

Kohli (2007, s. 155ff.) skriver att det finns tre viktiga områden att fokusera på när man arbetar med ensamkommande flyktingbarn. Socialarbetare är sällan enbart inom ett av områdena utan flera av dem. Det första området handlar om att fokusera på de yttre behoven som finns här och nu. Det handlar exempelvis om att barnen får mat, ett socialt umgänge och att deras asylprocess är i linje med de rättigheter de har. Det andra området att fokusera på är de emotionella behoven som barnen har. Alla ensamkommande har inte behov av terapi men de allra flesta har psykiska problem till följd av att livet ändrats så mycket i och med flykten. Det

kan ta tid innan det här behovet visar sig då det krävs tillit. Socialarbetare menar dock att de traumatiska händelserna som de här barnen har varit med om fortsatt påverkar deras dagliga liv. De menar att det är viktigt att låta barnen få berätta sin livshistoria som ett sätt att bearbeta sorgen över det de har förlorat. Det sista området handlar om att personal känner att de blir fästa vid de ensamkommande barnen. Skiljelinjen mellan att vara professionell och att bli en vän är därför svårare än i andra områden inom socialt arbete. Som vän till barnen har de lättare för att hjälpa barnen att ge dem det de behöver. När ett barn får tillit för en socialarbetare så kan socialarbetaren hjälpa barnet att fördjupa sin livsberättelse så att den blir mer komplex och ärlig.

De allra flesta i Lundberg och Dahlquists (2012, s. 65) studie var nöjda med personalen på HVB-hemmen de bor på. De flesta uttryckte att gemenskapen med de andra på boendet är viktig. De ensamkommande barnen behöver precis som andra barn fritidsaktiviteter. Framförallt med tanke på att många av de ensamkommande bara går i skolan några timmar per dag. Att få vara delaktiga i beslut gör att de känner en känsla av tillhörighet. Personalen på HVB-hem ger en känsla av stöd till barnen. Att få socialt stöd från andra är något som alla barn i studien uttryckte som viktigt (Lundberg & Dahlquist, 2012, s. 68).

4 Teoretiska utgångspunkter

I den här delen förklarar jag vilka teoretiska utgångspunkter jag har valt och redogör för vad dessa teorier innebär. Jag har valt att utgå ifrån tre olika teorier. Det är anknytningsteorin, ”en annan profession” och self-determination theory. Slutligen förklarar jag varför dessa tre teorier tillsammans blir relevanta för min uppsats.

4.1 Anknytningsteori

Anknytningsteorin handlar om att knyta intima känslomässiga band med andra människor. Syftet är att kunna överleva. Barnet känner en trygghet i sina anknytningspersoner som oftast är föräldrarna. Det innebär att en känsla uppstår av att vilja finnas där för sitt barn och att inte svika det. Små barn är mer beroende av att vara nära sina föräldrar än äldre barn. Ju äldre barnet blir desto längre klarar barnet att vara utan sina föräldrar. I tonåren börjar de flesta

söka nya anknytningspersoner. Under hela livet är det viktigt att ha anknytningspersoner för att känna trygghet (Bowlby, 2010, s. 84ff., 146).

Ensamkommande har oftast inte sina föräldrar närvarande på samma sätt som de tidigare har haft. Det går därför att tänka att ungdomarna försöker hitta nya personer att anknyta till när de är i Sverige. Det är därför intressant att använda sig av anknytningsteorin som ett sätt att försöka förklara ungdomarnas beteende gentemot personalen samt personalens beteende gentemot ungdomarna ur ett anknytningsperspektiv.

Hur föräldrarna är mot barnet påverkar vilken anknytning barnet får. Det finns tre olika typer av anknytning. Trygg anknytning, otrygg undvikande anknytning och otrygg ambivalent anknytning. En trygg anknytning innebär att barnet litar på att föräldrarna finns där. Otrygg undvikande anknytning innebär att barnet förväntar sig att bli bortstött. En sådan individ försöker leva ett väldigt självständigt liv, den här typen av anknytning kan uppkomma om föräldrarna har stött bort barnet. En otrygg ambivalent anknytning innebär att barnet är osäker på om föräldrarna finns där, det resulterar i att barnet får mycket separationsångest och inte vågar utforska världen. Beteendet uppkommer då en förälder inte finns där samt genom att föräldern ibland hotar om att lämna. De mönster som man utvecklar som barn har en tendens att finnas kvar när man blir vuxen (Bowlby, 2010, s. 149ff.).

En trygg bas är det mest centrala begreppet inom anknytningsteori. Den trygga basen innebär att föräldern/anknytningspersonen fungerar som en trygg plats för barnet/tonåringen där han/hon bland annat kan komma för att få känslomässigt stöd, tröst och uppmuntran. Det handlar främst om att finnas där när barnet/tonåringen behöver det och inte själv vara allt för påstridig. Ju äldre ett barn blir desto mer vågar han/hon vara ifrån sina föräldrar och ju mer vågar de ta den trygga basen för given om de har en trygg anknytning (Bowlby, 2010, s. 33f.).

Anknytningsbeteende innebär att man som individ tyr sig till en annan individ som har bättre förutsättningar för att hantera världen. Beteendet blir som tydligast när individen är rädd och behöver stöd. Det märks också tydligare på små barn än på vuxna (Bowlby, 2010, s. 50).

Bowlby (2010, s. 26f.) menar att omvårdnadssystemet aktiveras hos en anknytningsperson när barnets anknytningssystem aktiveras. Han menar att omvårdnadssystemet delvis är en biologisk instinkt. Mellan barnet och anknytningspersonen skapas det en bindning som gör att känslan hos anknytningspersonen är att han/hon vill finnas där för sitt barn och inte svika honom/henne (Broberg et al., 2006, s. 209).

Jag är medveten om att anknytningsteorin från början utvecklades för relationen mellan en förälder och ett barn. Trots att det är så bedömer jag det ändå relevant att analysera min empiri utifrån anknytningsteorin då man enligt teorin som människa anknyter till andra människor genom hela livet (Bowlby, 2010, s. 146).

4.2 Professionalitet – en annan professionalitet

Topor (2008, s. 61ff.) skriver om återhämtningsprocesser hos individer med svåra psykiska problem. Idag menar man mer och mer att man som professionell inte kan vara känslomässigt engagerad i arbetet eller uttrycka kärlek i sin profession. Subjektiva känslor ska inte påverka hur man bemöter brukare utan man ska som professionell vara objektiv. Han använder sig av begreppen distans och neutralitet som han menar innebär att människor har rätt att bli behandlade lika och på ett evidensbaserat sätt. Detta förhållningssätt menar han passar vissa professioner. Inom andra professioner så lämpar det sig dock inte att ha det här förhållningssättet. Där är det viktigare att se till den specifika individens önskemål och behov framför formaliteter.

En annan sak som Topor (2008, s. 68ff.) nämner är ömsesidighet. Vid emotionellt engagemang för individen kan ett nytt sätt att se på individen som en hel människa istället för en patient uppstå. Det är många brukare som beskriver ömsesidigheten mellan sig själva och den professionella som en oerhört viktig del till att de idag mår bättre. Att känna att man själv som brukare kan bidra med någonting till den professionella kan vara viktigt då många brukare känner att de inte bidrar med någonting. Han skriver att det troligen är så att ömsesidighet växer fram på arbetsplatser där det finns ett stort handlingsutrymme till att träffa sina brukare i olika situationer.

Den här teorin tar upp ett nytt sätt att se på professionalitet som inte handlar om att vara objektiv och avståndstagande utan istället bygger på ömsesidighet och känslomässigt engagemang. Personalen på HVB-hemmen berättar om att de kommer de ensamkommande väldigt nära. Det är därför intressant att analysera hur man är professionell när man har en nära relation till sina brukare.

4.3 Self – determination theory

Self-determination theory (SDT) behandlar sociala omständigheterna som hindrar människor från att blomma ut. SDT utgår ifrån att människor i grunden är nyfikna, sociala och fysiskt aktiva. Teorin fokuserar på vad det är som främjar detta samt vad det är som förhindrar det. Intrinsic motivation innebär att motivationen grundar sig i den inre tillfredställelsen. Extrinsic motivation är dess motsats och innebär att motivationen kommer ifrån faktorer utifrån, exempelvis rädsla för straff och för att man vill ha en belöning (Ryan & Deci, 2017, s. 3ff., 15). Benägenheten för att ha intrinsic motivation regleras av hur tillfredsställd man känner sig på tre olika områden. Känslan av kompetens, självbestämmande samt känslan av social meningsfullhet. Dessa tre är de grundläggande psykologiska behoven hos en människa. När en individ upplever att en miljö är för kontrollerade, avvisande, kritiserande eller upplever andra faktorer som står i strid med känslan av kompetens, självbestämmande och känslan av social meningsfullhet finns det en större risk att individen hindras från att blomma ut. Känslan av kompetens innebär att man känner att man klarar av det som krävs av en. Självbestämmande innebär att det som händer antingen är självvalt eller i enlighet med ens egen vilja. Känslan av social meningsfullhet innebär att man känner sig betydelsefull i andras ögon, att man känner att man hör till (Ryan & Deci, 2017, s. 3ff., 9ff.).

Brist på motivation hos de ensamkommande var något som framkom tydligt i intervjuerna. Därför är det intressant att analysera personalens upplevelser av ungdomarnas mående med hjälp av SDT i ett försök att förklara varför de har brist på motivation.

4.4 Varför de här teorierna?

Anknytningsteorin, SDT och ”en annan professionalitet” har alla gemensamt att de belyser relationen mellan en individ som behöver hjälp och en individ som hjälper. Det går att applicera teorierna på olika aspekter i relationen mellan ensamkommande och personal vilket gör att analysen kan fördjupas. Anknytningsteorin bidrar med en möjlig förklaring till varför det skapas en nära relation mellan de ensamkommande och personalen samt hur det påverkar hur de arbetar. ”En annan professionalitet” kompletterar anknytningsteorin bra i min analys då ”en annan professionalitet” försöker förklara hur en professionell men ändå nära relation påverkar arbetet med brukare. SDT bidrar med en möjlig förklaring till hur faktorer i omgivningen påverkar de ensamkommandes motivation samt hur man arbetar för att förebygga detta. För att sammanfatta kan man säga att de olika teorierna bidrar med en möjlig

förklaring kring olika aspekter om samma ämne nämligen relationen mellan de ensamkommande och personalen samt hur man arbetar med de ensamkommande för att stötta dem.

5 Metod

I det här avsnittet redogör jag för varför jag har valt att använda mig av kvalitativ metod, hur min insamling av empiri har gått till, mina resonemang kring mitt urval, metodens tillförlitlighet samt etiska överväganden.

5.1 Metodologiska överväganden

Bryman (2011, s. 340f.) skriver att det främst finns tre huvudsakliga skillnader mellan kvalitativ och kvantitativ forskning. Den kvalitativa forskningen har en induktiv syn, det betyder att forskningsresultaten är det man grundar teorin på. Den andra skillnaden är att kvalitativ forskning har en kunskapsteoretisk ståndpunkt som innebär att man fokuserar på att förstå den sociala verkligheten utifrån hur individer tolkar den. Den sista skillnaden är att kvalitativ forskning har en ontologisk ståndpunkt som innebär att sociala egenskaper genereras av samspel mellan individer. I den här uppsatsen har mitt syfte varit att ta reda på vad personalen på ett HVB-hem upplever att ensamkommande flyktingbarn behöver och hur de som personal kan tillgodose dessa behov. Med tanke på mitt syfte så är en kvalitativ metod det som lämpar sig bäst då jag strävat efter att få veta vad personalen har för tankar.

Jag har genomfört semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerad intervju innebär att man ställer frågor utifrån olika teman som man bestämt innan intervjun. Till min hjälp hade jag en intervjuguide (se bilaga 1) där jag hade formulerat frågor utifrån olika teman.

Semistrukturerade intervjuer är ganska flexibla vilket innebar att jag hade möjligheten att ändra ordningen på frågorna, ta bort frågor samt lägga till frågor under intervjuns gång.

Ostrukturerad intervju är den andra kvalitativa typ av intervju som finns. Det innebär att man enbart har ett par teman som man inleder intervjun med, efter det låter man bara intervjun flyta på (Bryman, 2011, s. 415). Med det syfte jag har lämpar det sig bättre att använda sig av semistrukturerad intervju då jag ville behandla specifika ämnen och få svar på specifika frågor.

Det finns en risk att man som intervjuare påverkar intervjupersonen. När jag gjorde min intervjuguide så försökte jag därför att inte göra frågorna för ledande eller för snäva då det finns en risk att styra det som personen jag intervjuar säger. Det finns en risk att resultatet blir felaktigt om intervjupersonerna påverkas för mycket av den som intervjuar. En annan sak som är viktig när man ska intervjuas är att vara öppen för vad som kommer att sägas och inte ha en förutfattad mening om hur saker är (Bryman, 2011, s. 419). När jag utformade min intervjuguide försökte jag ställa frågor som skulle ge svar på mina frågeställningar samtidigt som de inte var för specifika. Jag ställde också frågor om verksamheten och intervjupersonens erfarenhet för att få en djupare förståelse. När man utformar en intervjuguide är det klokt att skapa en ordning bland teman och frågor samtidigt som man ska vara beredd på att byta ordning på frågorna (Bryman, 2011, s. 419). När jag intervjuade så ändrade jag ofta ordningen bland frågorna och vissa frågor behövde jag inte ens ställa då intervjupersonen redan hade besvarat dem. Det uppkom också nya frågor i intervjuerna som jag ställde i kommande intervjuer då det kändes relevant för min undersökning.

5.2 Urval

Ulrika Eriksson-Zetterquist och Göran Ahrne (2015, s. 39f.) skriver att för att öka trovärdigheten i sin undersökning så behöver man motivera val av intervjupersoner. I den här undersökningen har mitt syfte varit att få perspektiv på ensamkommande flyktingbarns behov och hur man bäst bemöter dessa. Jag valde därför att intervjuas personal på HVB-hem för att de arbetar nära de ensamkommande och är de som främst arbetar med detta. Jag använde mig av ett målinriktat urval då det var en specifik grupp jag ville intervjuas för att kunna besvara mina forskningsfrågor. Att använda sig av ett målinriktat urval innebär att man väljer intervjupersoner efter syftet man har med undersökningen (Bryman, 2011, s. 434ff.). Mitt tillvägagångssätt när jag skulle försöka hitta intervjupersoner var att ta fram de HVB-hem som arbetar med ensamkommande i Skåne och i Blekinge. Jag skickade därefter ut mejl med en förfrågan (se bilaga 2) om att få genomföra intervjuer. Det var två HVB-hem som svarade ja på min förfrågan. På det ena HVB-hemmet fick jag intervjuas fem personer och på det andra HVB-hemmet fick jag intervjuas en person. Jag genomförde intervjuer med personal på två olika HVB-hem. Det ena är kommunalt och håller på att avvecklas, det låg i en av kommunernas byggnader. För närvarande bodde det sju ensamkommande där men tidigare har det varit ca 28 personer som bott där. Det andra boendet var privat och låg i en villa i ett bostadsområde, där bodde det sex ensamkommande. I intervjuerna framkom det att de som

bor på HVB-hemmen är mellan 13–18 år gamla. De allra flesta kommer ifrån Afghanistan. I dagsläget är det en majoritet som har uppehållstillstånd men det var några som fortfarande väntade på sina besked. De ensamkommande som bodde där hade fått vänta i flera år på sina uppehållstillstånd. Personalen jag intervjuade har varit med i alla de boendes asylprocess både de som fått uppehållstillstånd och de som fortfarande väntar på besked. På HVB-hemmet som håller på att avvecklas ska samtliga ungdomar flytta till stödboenden. Sammanlagt intervjuade jag alltså sex personer. I den här intervjustudien strävar jag inte efter att uppnå statistisk representativitet. Om jag hade velat uppnå det hade jag behövt intervjua fler personer, som dessutom skulle ha valts slumpmässigt. Att jag intervjuade personal på två olika HVB-hem kan dock ge en bredare bild kring ämnet än om jag enbart hade intervjuat personal från ett HVB-hem. Personalen på HVB-hemmen har olika utbildningar och olika lång erfarenhet av professionen. Det ökar också sannolikheten för att mina intervjupersoners utsagor innehåller viss variation.

Under en av intervjuerna intervjuade jag två personer samtidigt. Anledningen till att det blev så var för att jag annars bara haft möjlighet att intervjua en av dem för att de hade en tid att passa. Dessa individer var också några av de mest erfarna ur personalen och därför kändes det viktigt att få intervjua båda två. En aspekt av gruppintervju är att intervjupersonerna kan ifrågasätta varandras uttalanden vilket kan resultera i att de reflekterar mer (Bryman, 2011, s. 449). Det var vid några tillfällen under intervjun som den ena ifrågasatte vad den andra sa och då ändrade den andra personen sättet att formulera sig på vilket gjorde att det blev tydligare vad hon menade. Om det inte hade hänt så hade jag missuppfattat hennes tidigare uttalande. En nackdel med gruppintervju är att det kan vara svårare att transkribera en intervju där det finns flera intervjupersoner dels för att det kan vara svårt att urskilja rösterna från varandra men också för att de ibland pratar i mun på varandra (Bryman, 2011, s. 450). I mitt fall var det inte svårt att urskilja rösterna då jag intervjuade en man och en kvinna samtidigt. Något som däremot var svårare var när de pratade samtidigt. Jag fick veta att jag skulle genomföra en gruppintervju precis innan den skulle äga rum, det gjorde att jag inte hade förberett mig för det. Det finns därför en risk att intervjun inte blev så bra som den hade kunnat bli om jag hade kunnat förbereda mig.

5.3 Metodens tillförlitlighet

Inom kvalitativ metod använder man sig av de två kriterierna tillförlitlighet och äkthet för att bedöma metoden. Tillförlitlighet har fyra delkriterier. Det första är trovärdighet, för att öka den så kan man använda sig av respondentvalidering samt att forskningen ska ha genomförts enligt de regler som finns (Bryman, 2011, s. 353ff.). En brist i min undersökning är att jag inte har använt mig av respondentvalidering, det kan minska trovärdigheten i min uppsats. Det andra delkriteriet är överförbarhet. Inom kvalitativ forskning forskar man ofta på djupet och inte på bredden. För att då kunna öka graden av överförbarhet så är det viktigt att ge tydliga beskrivningar av kontexten där undersökningen skedde för att man ska kunna bedöma hur överförbart det är i ett annat sammanhang (Bryman, 2011, s. 355). Jag har valt att beskriva kontexten de jag har intervjuat arbetar i för att på så sätt kunna öka graden av överförbarhet. Det tredje delkriteriet är pålitlighet. För att öka graden av pålitlighet så ska man redogöra för de olika faserna i processen (Bryman, 2011, s. 355). För att öka pålitligheten har jag valt att redogöra för hur processen har gått till. Det sista delkriteriet är möjligheten att styrka och konfirmera. Det innebär ett säkerhetsställande från forskarens sida att han/hon har handlat i god tro och inte medvetet låtit personliga värderingar påverka resultatet i undersökningen (Bryman, 2011, s. 355). Jag har under tiden jag skrivit den här uppsatsen varit medveten om att jag är en del av min samtid och att jag bland annat har påverkats av den bild media ger kring ensamkommande. Det är därför möjligt att mina personliga åsikter eller min förförståelse kring ensamkommande och HVB-hem har påverkat min tolkning av empirin. Det finns också en risk att det till viss del har styrt vad jag har valt att fokusera på och framförallt vad jag inte valt att fokusera på i uppsatsen.

Äkthet fokuserar mer på forskningspolitiska konsekvenser och vilken relevans forskningen har. Exempelvis om huruvida undersökningen ger en rättvis bild av verkligheten och om undersökningen hjälper människor att förstå sin sociala situation bättre (Bryman, 2011, s. 356f.). Då jag bara har intervjuat sex personer som alla befunnit sig ganska nära varandra geografiskt så minskar sannolikheten för att undersökningen ger en rättvis bild för hela landet än om jag hade intervjuat fler individer och på andra platser i landet. Då den här undersökningen inte är särskilt omfattande ska resultaten inte tolkas som representativa för hela populationen.

5.4 Bearbetning och analys

Jag spelade in mina intervjuer med hjälp av min mobiltelefon för att på så sätt i efterhand kunna lyssna igenom intervjuerna igen. En annan anledning var också att jag ville transkribera mitt material. En av nackdelarna med att spela in intervjuerna är att intervjupersonerna kan bli mer självmedvetna och därmed mer hämmade att berätta än vad de annars skulle ha varit (Bryman, 2011, s. 428). Innan jag genomförde intervjuerna bad jag mina intervjupersoner att skriva under ett samtycke där jag beskrev vad det var de gick med på när de deltog i intervjun. Alla intervjupersoner gav sitt samtycke till att delta i intervjun samt att intervjun spelades in.

Kodning används för att strukturera ett material. Man sorterar in materialet i olika koder för att på så sätt lättare kunna se samband när man ska analysera (Jönsson, 2010, s. 56). Efter att jag hade transkriberat hela mitt material så valde jag ut tre teman som sammanlagt hade nio koder. Jag bestämde mig för koderna genom att läsa igenom mina transkriptioner i ett försök att hitta mönster. Jag utgick också ifrån mina frågeställningar i val av koder för att kunna besvara dessa i min analys. Det första temat handlade om hur personalen upplever att de ensamkommande påverkades av asylprocessen. De koderna som jag använde mig av där var påverkan från deras familj, dåligt mående samt hur de ensamkommande påverkas av varandra. Det andra temat jag valde handlar om vad personalen anser att de ensamkommande har för behov. Koderna jag valde där var aktiviteter, kärlek samt ett snabbt beslut från Migrationsverket. Det sista temat jag valde var på vilket sätt personalen arbetar. De koderna som jag då använde mig av var att motivera, samtal och sen hade jag en kod för övriga saker de gjorde för ungdomarna. Varje kod hade en egen färg för att göra materialet mer överskådligt och lättare att analysera. För att underlätta mitt arbete med att analysera min empiri så noterade jag efter att jag hade färg kodat mitt material i min transkription när de olika teorierna var möjliga att applicera.

5.5 Etiska överväganden

Det finns fyra grundläggande etiska principer inom svensk forskning. Det första är informationskravet, det innebär att intervjupersonerna ska vara medvetna om undersökningens syfte samt att deras deltagande är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan när som helst i processen. Det finns dock en risk att man styr intervjupersonernas svar om man berättar för mycket om undersökningens syfte, därför undviker man oftast vissa detaljer (Bryman, 2011, s. 131, 135). När jag skickade ut förfrågan till olika HVB-hem så

beskrev jag mitt syfte med undersökningen men gav inte så mycket detaljer för att jag inte ville styra svaren som intervjupersonerna gav. Precis innan intervjun påbörjades poängterade jag att deras medverkan är frivillig och att de närsomhelst kan avbryta sin medverkan. Den andra etiska principen är samtyckeskravet som innebär att det är intervjupersonen själv som bestämmer huruvida han/hon vill delta i undersökningen (Bryman, 2011, s. 132). Jag bad intervjupersonerna skriva under ett samtycke för att säkerställa att de ville delta i undersökningen. Det som kan bli problematiskt är att de inte fått veta allting om undersökningen och därför inte fullt ut vet vad de samtycker till. Den tredje etiska principen är konfidentialitetskravet som innebär att alla personuppgifter ska förvaras på ett sådant sätt att ingen obehörig får ta del av dem (Bryman, 2011, s. 132). De personuppgifter jag har fått ta del av har jag förvarat på ett ställe där ingen annan kommer åt dem. I mina transkriptioner har jag använt mig av en bokstav istället för att skriva ut namnet, även dessa har ingen annan fått läsa. Den sista etiska principen är nyttjandekravet, det innebär att de uppgifter som inkommer bara får användas till den här undersökningen (Bryman, 2011, s. 132). Jag kommer bara att använda uppgifterna som inkommit till den här undersökningen.

Ämnet kan vara känsligt då många i personalen på HVB-hem kommer nära de ensamkommande. Att då ställa frågor kring hur de upplever det om en ungdom får avslag på sin ansökan om asyl kan riva upp gamla minnen och resultera i att de jag intervjuar mår dåligt. Det finns också en risk att personalen känner sig skuldbelagda om de inte får de resultat hos ungdomarna som de hade velat eller känner att de inte gör tillräckligt mycket för ungdomarna. Det kan därför finnas en risk att de förskönar sanningen för att skydda sig själva, kollegorna, chefen och verksamheten i sin helhet. De jag har intervjuat är vuxna människor som arbetar på ett HVB-hem, sannolikheten att det blir ett för stort ingrepp i deras liv är ganska liten om man jämför med om jag skulle ha intervjuat de ensamkommande. Det här ämnet är väldigt relevant och viktigt att forska på med tanke på att man i Sverige vill värna om barnets bästa. På grund av detta anser jag att undersökningen är etiskt försvarbar.

I den här studien är det personalens utsagor jag har fått ta del utav och inte de ensamkommandes. Det är en möjlig begränsning då personalen kan ha uppfattat ungdomarna på ett felaktigt sätt. Samtidigt är det relevant att veta hur personalen uppfattar de ensamkommandes behov då det avgör hur de arbetar med ungdomarna.

Två av de jag intervjuat hade inte svenska som modersmål vilket gjorde att de ibland inte förstod vad jag menade eller inte svarade specifikt på den frågan jag ställde. Risken att jag har tolkat deras utsagor fel skulle jag säga är större än de som har svenska som modersmål då det

lätt kan bli missförstånd. Jag har också redigerat de citaten jag använt mig av i analysen från dessa intervjupersoner för att göra dem mer grammatiskt korrekta och lättförståeliga. Det finns därför en risk att dessa citat delvis kan ha ändrat innebörd från vad som var tänkt från början.

6 Resultat och analys

I resultat och analys analyserar jag den empirin som jag har samlat in. Jag inleder med att presentera personalens upplevelse av hur de ensamkommande mår. Därefter analyserar jag min empiri med hjälp av anknytningsteorin, först med fokus på omvårdnadssystemet och anknytningssystemet, därefter med hjälp av begreppet ”en trygg bas”. Motivation är nästa ämne ur empirin som jag analyserar med hjälp av SDT. Sedan använder jag mig av begreppet ”en annan profession” för att analysera personalens förhållningssätt kring hur man är professionell. Slutligen har jag en avslutande diskussion där jag sammanfattar mitt resultat och diskuterar relevanta reflektioner kring min uppsats.

6.1 Hur personalen upplever att ungdomarna mår

Alla de jag har intervjuat har vid ett flertal tillfällen vittnat om att de ensamkommande flyktingbarnen inte mår bra under asylprocessen. Det tar sig i uttryck genom att de blir destruktiva i relation till sig själva och till andra, att de har stora sömnsvårigheter och stark ångest. Det finns flera olika saker som förvärrar måendet hos de ensamkommande under asylprocessen. Att behöva vänta i flera år på besked om uppehållstillstånd samt att få avslag är något som var tydligt att personalen menar påverkar de ensamkommandes mående oerhört negativt. Också att få uppehållstillstånd togs upp som en faktor till att måendet försämras på grund av alla krav som då ställs på ungdomen som inte fanns där under asylprocessen. En av de jag intervjuat sa följande.

De mår ju inte bra ju och det märker man ju tydligt på de som har fått avslag eller TUT, tillfälligt uppehållstillstånd eller ett permanent uppehållstillstånd alltså att det är olika grader på stress och oro och vad händer nu? De som får ett avslag alltså där rasar ju hela världen ju.

En av de andra jag har intervjuat svarade såhär på frågan om hur barnen påverkas av att vänta på besked.

Jättemycket, de påverkas ju fruktansvärt. Det tog ju nästan två år för de flesta minst. Vissa har fortfarande inte fått besked. Så det är klart väldigt stressande. Stress hemifrån med liksom, att det inte händer något här. Så det är ju klart jättetraumatiskt.

Nästan alla jag har intervjuat berättar om att de ensamkommande mår sämre och blir mer stressade av att de andra på HVB-hemmet får besked på om de får uppehållstillstånd eller avslag. En av de uttrycker sig på följande sätt.

Om alla är asylsökande och ingen får något beslut ännu så är det status quo. Det vill säga alla är på samma nivå, men börjar folk få uppehållstillstånd så blir man nästan mera stressad, eller blir det förfärligt för den som får ett avslag när de andra får uppehållstillstånd alltså det är precis som jag sa så hela världen rasar. Ingen vill ju tillbaka.

En av de jag har intervjuat menar också att det finns en rädsla hos den ensamkommande över att bli hånade för att de har fått ett avslag från någon av de ensamkommande som har fått ett uppehållstillstånd. Det kan också finnas en känsla av avundsjuka och orättvisa hos de ensamkommande om en av de mindre skötsamma ungdomarna får ett uppehållstillstånd samtidigt som en mer skötsam ungdom inte får det.

6.2 Rollen som beskyddare

Något som är genomgående i alla intervjuer är den kärlek och lojalitet som personalen uttrycker gentemot de ensamkommande. De använder ord som ”mina ungdomar” och ”våra ungdomar” vilket tyder på att de känner starka känslor för dem. Det är tydligt att de är fästa vid ungdomarna och att de påverkas starkt av hur det går för dem. Det ena HVB-hemmet som jag genomförde intervjuer på håller på att avveckla sin verksamhet. Detta innebär att personalen inte ska arbeta kvar där och att de ensamkommande inte heller ska bo kvar där. Flera ur personalen gav uttryck för att det är svårt att släppa ungdomarna och att de kommer hålla kontakt med vissa av de ensamkommande efter det att de slutat jobba på HVB-hemmet. Några av de jag intervjuat gav uttryck för att relationen de har med de ensamkommande liknar relationen mellan en förälder och ett barn. Sättet de pratar på om de ensamkommande upplever också jag liknar sättet en förälder skulle prata om sina barn på. De pratar om de ensamkommande med en stor kärlek men också stor frustration när de gör dåliga val.

Kärleken och engagemanget blir som tydligast när personalen pratade om saker de upplever orättvisa eller fel gentemot ungdomarna. Ofta handlar det om asylprocessens väntetider. De uttryckte en stor frustration över hur långa väntetiderna är under asylprocessen och poängterade hur inhumant det är. Det handlar också om frustrationen över pressen som ungdomens familj sätter på ungdomen om att ungdomen ska se till att de får komma till Sverige och skicka pengar till familjen. En av de jag intervjuat uttrycker det såhär om den ensamkommandes relation till sin familj.

Och den tycker jag nog är värst för där pratar man ofta vuxna människor som lägger en väldigt, väldigt stor ansvarsbit på de unge liksom och alltså det finns ju många gånger vi i personalen blir vansinniga över det.

Om den ensamkommande knyter an till någon ur personalen så går det att tänka sig att personalens omvårdnadssystem aktiveras. Det innebär att en känsla av att vilja finnas där och att inte svika den ensamkommande uppkommer. Känslan blir inte lika stark som mellan en förälder och dess nyfödda barn. Det beror på att anknytningsmönster märks tydligare på små barn, det är dock så att människor har behov av att knyta an till andra under hela livet (Bowlby, 2010, s. 146; Broberg et al., 2006, s. 209). Att de ensamkommande knyter an till någon i personalen kan alltså resultera i att personalen blir väldigt känslomässigt engagerad i hur det går för ungdomen och vill hjälpa ungdomen på de sätt som de kan. Att de jag intervjuat själva menar att det blir jobbigare om en ungdom de kommit nära får avslag än någon de inte kommit lika nära kan tyda på att deras omvårdnadssystem har aktiverats mer gentemot vissa ungdomar än andra.

Anknytningssystemet aktiveras främst hos individer när de känner sig hotade eller rädda och behöver skydd (Bowlby, 2010, s. 50). I dessa fall för de ensamkommande handlar det till exempel om hot om att behöva lämna Sverige och det livet man har här. Omvårdnadssystemet hos personalen kan då göra så att personalen vill försöka hjälpa ungdomen att slippa den här rädslan. Under intervjuerna framkom det några olika sätt som de gör detta på. För det första så kritiserades Migrationsverket och framförallt de långa väntetiderna för att få besked väldigt hårt. Det kan vara ett sätt för personalen att försöka förändra systemet då de inte har någon makt att vara delaktiga i besluten så som lagstiftningen ser ut nu. Ett annat sätt personalen uttrycker att de försöker minimera rädslan hos de ensamkommande på är genom att förmedla hopp. Dels hopp om att det går att överklaga ett avslag och då kanske få ett uppehållstillstånd istället men också ett hopp om att det finns en framtid även om de tvingas lämna Sverige.

Att finnas där som ett känslomässigt stöd är en tredje sak som är genomgående under intervjuerna. Personalen har mycket samtal med de ensamkommande. Dessa samtal är både inbokade och spontana samt mer eller mindre strukturerade. Det är olika vilket behov ungdomarna har av att prata och hur mycket de öppnar upp sig. Dessa samtal syftar bland annat till att finnas där som stöd och hjälpa ungdomarna att bearbeta sin oro.

Att förbereda de ensamkommande för vuxenlivet nämndes också under flera av intervjuerna. De lär dem bland annat att laga mat och att ha en egen ekonomi. En i personalen sa såhär.

De flesta har jag ju hämtat på tågstationen och följt sen de var 13 år och jag ska släppa nu (...) att släppa ut dem i vuxenlivet, se om man har lärt dem något.

Det här uttalandet påminner mycket om hur en förälder pratar om sitt barn som ska flytta hemifrån. En förhoppning om att man ska ha förberett sitt barn till ett liv där barnet ska vara mer självständigt och inte längre förlita sig på sina föräldrar på samma sätt som de tidigare har gjort. Det finns också flera ensamkommande som hamnar fel och kommer in i ett dåligt mönster. Det kan handla om att de inte går till skolan, inte går till sina aktiviteter och att de isolerar sig. Personalen uttrycker en frustration över att den ensamkommande hamnar i en dålig spiral och att de blir likgiltiga. De upplever också att det är jobbigt att se hur dåligt vissa av ungdomarna mår.

Som förälder kan man tänka att det finns en vilja att det ska gå bra för ens barn för att på så sätt säkra överlevnaden (Bowlby, 2010, s. 27). De jag intervjuade uttryckte att det är jobbigt att se det gå dåligt för de ensamkommande och att se att ungdomarna mår dåligt. Om personalen får en ”föräldralik” relation med ungdomarna genom att de blir deras anknytningspersoner så är det möjligt att det bidrar till att personalen får en ökad vilja att det ska gå bra för de ensamkommande. Att personalen också pratar om att de förbereder de ensamkommande inför vuxenlivet är ett tecken på att de har en önskan om att det ska gå bra för ungdomarna. Anknytning handlar ju om att en individ söker sig till en annan individ som har bättre förutsättningar att hantera världen (Bowlby, 2010, s. 50). För de ensamkommande så är det svårt att komma in i ett nytt samhälle. Personalen på HVB-hemmet är en del av det samhälle de vill bli en del av, därför är det inte så konstigt att ungdomarna tyr sig till personalen. I intervjuerna så framkom det också att personalen hjälper ungdomarna att kunna bli en del av det svenska samhället och att lära dem hur samhället fungerar.

6.3 Rollen som trygg bas – att stå kvar

Under tonåren är det viktigt att ha en trygg bas även om man som tonåring kan vara borta från sina anknytningspersoner under ganska långa perioder. Om man som tonåring inte har en trygg bas så riskerar man att få en sämre mental hälsa (Bowlby, 2010, s. 147).

Temat trygghet är något som har nämnts många gånger på olika sätt i intervjuerna. Personalen uttrycker att de ensamkommande behöver känna en trygghet hos personalen. De beskriver ungdomarna som väldigt oroliga, en av de jag intervjuade beskrev att de ensamkommande ibland kunde komma mitt i natten bara för att se att personalen fanns kvar. En möjlig tolkning är att de ensamkommande vill säkerställa att personalen är en trygg bas som går att lita på och som finns kvar. Det var också någonting som nämdes flera gånger i intervjuerna nämligen vikten vid att stå kvar framförallt när ungdomarna är jobbiga. För att då orka stå kvar uttrycktes det som viktigt att försöka sätta sig in i ungdomarnas situation för att förstå varför de agerar som de gör. En av intervjupersonerna uttryckte det såhär.

Vi är personerna som de alltid vänder sig till när de behöver men vi är också de som de ska spotta ut, ha sina negativa känslor, sin ilska.

Det påminner också om relationen som ett barn har med sina föräldrar. Att ungdomarna vänder sig till personalen när de vill prata men också för att få utlopp för sina negativa känslor. Det var tydligt att det är viktigt att inte svika de här ungdomarna. De barnen vars anknytningsperson uppmuntrar till självständighet men ändå finns kvar som en trygg bas blir mer känslomässigt stabila än andra barn (Bowlby, 2010, s. 34). En annan intressant aspekt är hur det framkom under intervjuerna att man ska stå kvar även om ungdomen inte vill ha med en att göra, även när det är jobbigt. Detta går att tolka som att personalen själva försöker agera som en trygg bas även fast tonåringens anknytningsystem eller deras eget omvårdnadssystem inte har aktiverats för att de upplever att det är det som de ensamkommande behöver.

De ensamkommande har lämnat sin familj och kommit till Sverige, vissa av dem har familj kvar i sitt hemland och andra har det inte. Nästan alla jag har intervjuat beskriver att pressen från familjen är något som påverkar de ensamkommande väldigt negativt. En av de jag har intervjuat sa följande

Alltså skolan är jobbig, sömnen är katastrof alltså. Men absolut familjen det är ju det som påverkar mest de här ungdomarna som kommer. Väldigt negativt.

Ensamkommande barn mår generellt sämre än de flyktingbarn som kommit med en eller båda av sina föräldrar. I de ensamkommande barnens fall är det viktigt att få en relation till en annan vuxen som kan vara ett substitut för relationen med föräldrarna (Eide & Hjern, 2013, s. 667f.). Broberg et al. (2006, s. 239, 243) skriver att en människa i tonåren påbörjar att leta efter andra personer än föräldrarna att anknyta till för att på så sätt bli mer självständig. Den här processen underlättas dock för tonåringen om han/hon har trygg anknytning till sina föräldrar. Under perioden som tonåringen försöker frigöra sig så är det viktigt att anknytningspersonerna finns kvar som en trygg bas när livet stormar för ungdomen. Kombinationen av att tonåringen försöker frigöra sig från föräldrarna men att föräldrarna fortfarande står kvar när tonåringen behöver dem gör att tonåringen utvecklar en bra känslomässig reglering som inte är lika beroende av föräldrarna när de kommer upp i vuxen ålder. I de fallen där tonåringen har en otrygg anknytning till sina föräldrar så kan inte tonåringen få hjälp med att hantera de jobbiga känslorna som uppkommer under frigörelseprocessen i den utsträckningen de behöver. Detta kan leda till ett destruktivt beteende hos tonåringen. Det märks tydligt på tonåringarnas känslomässiga mående om de blir av med sin trygga bas på ett eller annat sätt till exempel om en förälder dör (Bowlby, 2010, s. 34). Föräldrarna till de ensamkommande finns inte där för sin tonåring på samma sätt som de gjorde när de bodde i samma hem. Genom att lägga skuld på sin tonåring för att de inte löser hela familjens problem så kan det bli ännu svårare för den ensamkommande att vända sig till sina föräldrar för känslomässigt stöd. Man kan därför tänka att många av de ensamkommande har blivit av med sin trygga bas hos sina föräldrar. Det är därför inte konstigt att många av de ensamkommande uppvisar destruktiva beteende gentemot sig själva och andra. Då tonåringar också börjar söka efter anknytningspersoner utanför familjen så är det väldigt troligt att personalen på HVB-hemmet och en god man kan bli nya anknytningspersoner. Framförallt med tanke på att när personalen själva berättar om hur de arbetar så är det de beskriver på många sätt en trygg bas. De säger att det är viktigt att vara där för dem, lyssna på dem, uppmuntra dem och hjälpa dem genom svårigheter.

Relationen till de gode männen menar flera av de jag intervjuat är en viktig relation för de ensamkommande. En fungerande relation med en god man ger den ensamkommande en stor fördel gentemot de ensamkommande som inte har en så bra relation till sin gode man. En i personalen menar till och med att det är direkt avgörande för hur bra det går för ungdomen. En av de jag intervjuat beskriver det som att en frånvarande god man blir lite som en till förälder som borde bry sig men som inte gör det. De som borde bry sig om den

ensamkommande, i det här fallet familjen kanske inte alltid gör det, eller i alla fall lyckas inte få ungdomen att känna att de bryr sig. Att då också ha en god man som inte bryr sig blir då ytterligare en person som sviker ungdomen. I det fallet kan det tänkas bli ännu viktigare att personalen står kvar och inte sviker ungdomen.

Samtidigt så är det en annan av de jag intervjuat som menar att det är viktigt att ungdomarna inte anknyter för mycket till personalen samtidigt som de ska känna en trygghet och att boendet är som ett hem. Detta skulle kunna ses som en motsägelse, är det möjligt att de ensamkommande kan känna trygghet och se på HVB-hemmet som ett hem om de inte knyter an till personalen. Många av de här ungdomarna har ju inte någon annan vuxen att ty sig till. Den balansgången beskriver personalen som väldigt svår. Att inte bli för känslomässigt engagerad i ungdomarna samtidigt som man behöver visa att man finns där för de ensamkommande. De ensamkommandes relation med personalen kan ses som villkorad av yttre omständigheter. Personalen beskriver vikten av att stå kvar vad som än händer, samtidigt så är det troligt att ungdomarna är medvetna om att personalen inte alltid kommer stå kvar på grund av olika omständigheter. Personalen på ett HVB-hem har ju inte tagit på sig ett livslångt åtagande att finnas där för dessa ungdomar såsom en förälder gör. Det kan finnas många anledningar till att kontakten bryts. De kan säga upp sig ifrån arbetet, när ungdomarna blir vuxna så flyttar de ifrån HVB-hemmet och även om personalen skulle hålla kvar lite kontakt så är det inte på samma sätt som när ett barn flyttar hemifrån och man håller kvar kontakten med sina föräldrar. Om de ensamkommande skulle få samma relation till någon i personalen som en förälder så skulle det finnas en stor risk att den ensamkommande så småningom skulle känna sig sviken av den personen när personen inte längre finns kvar på samma sätt.

Otrygg ambivalent anknytning kan uppkomma hos en individ om det finns en osäkerhet huruvida anknytningspersonen finns där. Det kan bland annat resultera i att individen inte vågar utforska världen (Bowlby, 2010, s. 149ff.). De ensamkommande är troligtvis rätt medvetna om att relationen med personalen inte är så långsiktig och personalen inte alltid kommer att finnas där. Det finns en risk att det skulle kunna göra att de utvecklar en otrygg ambivalent anknytning. En ur personalen beskriver de 13–14 åriga ensamkommande som anlände till HVB-hemmet såhär

De var rädda för allting. Så där var ju mycket jobb med unga pojkar.

Att de unga killarna är rädda för allting skulle kunna tolkas som tecken på att de har en otrygg ambivalent anknytning och att de därför inte vågar prova på nya saker. Enligt

anknytningsteorin så märks anknytningssystemet av tydligare ju yngre en person är (Bowlby, 2010, s. 50). Det skulle kunna vara en förklaring till varför personalen uppfattar de lite yngre ungdomarna som mer rädda än de äldre. Samma intervjuperson från föregående citat sa också följande

Någon går och läser någon undersköterskeutbildning och får ett jobb. Helt plötsligt hakar alla på. Vi har ju för tusan drövis med afghaner som ska jobba inom hemtjänsten och då är det att man lyssnar på kollektivet (...) istället för att gå sin egen väg.

En möjlig tolkning till varför de ensamkommande inte vågar gå sin egen väg skulle kunna vara att de inte har en trygg anknytning och därför inte heller vågar utforska världen. Då skulle det kunna vara tryggare att göra det som man har sett någon annan person i liknande situation göra än att själv våga utforska världen.

6.4 Motivation

Samtliga ur personalen som jag intervjuade upplevde att de ensamkommande i alla fall i perioder har dålig motivation. Det tar sig i uttryck genom att de inte går i skolan och att de inte går till sina aktiviteter. Personalen får motivera de ensamkommande till allt från att äta till att vara sociala. De beskriver det som väldigt svårt att motivera ungdomarna men att det är någonting de måste göra. En av de jag intervjuat beskrev det såhär.

Det är svårt att motivera till skola, det är svårt att motivera till aktiviteter, det är svårt att motivera till att vara social.

Self – determination theory (SDT) menar att det finns tre grundläggande psykiska behov som avgör hur stor intrinsic motivation en individ har. Det första är en känsla av kompetens, alltså att man som individ upplever att man har kompetensen till att klara av det man behöver klara av (Ryan & Deci, 2017, s. 3ff., 9ff.). Personalen beskriver i intervjuerna hur de upplever att de ensamkommande har mycket press på sig. Ett exempel är pressen från familjen i hemlandet på att den ensamkommande ska se till att familjen också ska få komma till Sverige. För den ensamkommande kan det tänkas vara en komplicerad process som är svår att förstå kring hur man gör för att få sin familj till Sverige. Känslan av kompetens kan därför i det här fallet tänkas vara ganska så låg. Det andra grundläggande psykologiska behovet är självbestämmande. Vissa auktoriteter är bra på att värna om individens perspektiv och uppmuntrar därigenom individens självbestämmande. Andra auktoriteter är kontrollerande

och tar inte hänsyn till individens självbestämmande (Ryan & Deci, 2017, s. 159f.). När en ensamkommande är i en asylprocess så är det utom deras kontroll huruvida de får uppehållstillstånd eller inte. Det är också utanför deras kontroll huruvida deras familj får komma till Sverige. Det går därför att mena att Migrationsverket inte stöttar individens självbestämmande särskilt mycket. Ryan & Deci (2017, s. 160) menar att ju mindre en individ blir stöttad i att vara självbestämmande desto mindre intrinsic motivation kommer den individen att ha. En viktig del i att öka en individs intrinsic motivation är att värna om deras självbestämmande. Det sista grundläggande psykiska behovet är känslan av social meningsfullhet. Det innebär att man som individ känner att man hör till en grupp och att man är betydelsefull för andra människor (Ryan & Deci, 2017, s. 3ff., 9ff.). Några av de jag intervjuat beskrev hur de ensamkommande inte ville ha kontakt med personalen och att relationerna mellan de ensamkommande inte alltid är speciellt nära. Socialstyrelsen (2013b, s. 32) skriver i sin publikation att ensamkommande uttrycker att de har svårt att känna sig som en del av det svenska samhället. Med tanke på det som har framkommit i intervjuerna är det möjligt att anta att många av de ensamkommande inte har de tre grundläggande psykiska behoven tillfredsställda tillräckligt mycket för att ungdomarna ska känna motivation.

I intervjuerna framkom det flera olika sätt som man arbetar för att motivera de ensamkommande. För det första försöker man göra ungdomarna delaktiga i beslut. En av de jag intervjuade berättade hur de har husmöten på boendet för att ungdomarna ska kunna uttrycka sina åsikter om allt ifrån vilken frukt som ska inhandlas till vilka utflykter man ska åka på. Det är ett sätt att försöka öka ungdomarnas självbestämmande i den mån de kan. För det andra så talar personalen om vikten av att finnas där för de ensamkommande och att boendet ska vara som en familj. En i personalen beskriver ungdomarnas mående med dessa orden

Alltså vissa går ju in i total passivitet. De sover och stänger av sig från mycket.

Att kunna motivera de ensamkommande efter att de fått avslag upplevdes av de jag intervjuat som extra svårt. Personalen kunde då uppleva att ungdomarna inte såg någon mening i att gå i skolan i Sverige om de ändå inte skulle få stanna här. Att gå in i total passivitet som en av de jag intervjuade beskriver är ett tecken på uppgivenhetssyndrom. Det som beskrivs kan hjälpa ungdomarna att komma ur det här är bland annat att få uppehållstillstånd samt att återfå känslan av hopp (Socialstyrelsen, 2013a, s. 12ff).

De jag har intervjuat beskriver att deras motivationsarbete innefattar många olika saker. Dels arbetar ett av HVB-hemmen jag genomförde intervjuer på med Motiverande samtal (MI). Så

deras motivationsarbete skedde mycket i samtal med de ensamkommande. De beskrev också hur de i vardagen försöker motivera ungdomarna till att gå till skolan, göra aktiviteter och att inte ge upp. Något annat som kom upp i intervjuerna var att personalen försöker förmedla att livet inte är slut om de får ett avslag på sin ansökan om asyl. Ungdomarna kan även ha en framtid i sitt hemland.

Flera av de sakerna som kan antas påverka ungdomarnas motivation negativt är sådant som personalen inte kan råda över. Det skulle kunna vara en av anledningarna till att personalen upplever det svårt att motivera de ensamkommande. Samtidigt är det svårt att veta hur det hade varit om personalen inte jobbat för att motivera ungdomarna. Ungdomarna kanske hade varit ännu mindre motiverade än vad de är nu.

En av de jag intervjuat beskrev att de ensamkommande behöver höra att det går bra för dem för att de själva ska förstå det. Exempelvis kan det handla om att en ungdom tidigare inte har skött skolan men att de nu har börjat göra det. I en av de andra intervjuerna så sa personalen att de ibland tonar ner det negativa för att ungdomen inte ska bli allt för nedtyngd. Positiv feedback ses enligt SDT som något som ökar intrinsec motivation (Ryan & Deci, 2017, s. 137).

6.5 Rollen som professionell gentemot de ensamkommande

Topor (2008, s. 63) skriver att se professionalitet som att ha ett objektiva förhållningssätt gentemot sin brukare passar vissa verksamheter men inte alla. En av de jag intervjuat uttryckte att det gör jobbet nästintill omöjligt för personalen om ungdomarna inte släpper in dem så att de får en nära relation. Enligt personalen själva så bygger alltså yrket på att de ska komma ungdomarna nära. Ett HVB-hem för ensamkommande skulle kunna vara ett exempel på verksamhet där det är viktigt att se individens önskemål och behov framför att vara objektiv. Kohli (2007, s. 155ff.) skriver att skiljelinjen mellan att vara professionell och att komma barnen nära är svårare i arbetet med ensamkommande flyktingbarn än för andra professioner inom det sociala arbetet.

I intervjuerna framkommer det att det finns olika sätt att se på professionalitet som personal på ett HVB-hem. Ett par av de jag intervjuat beskrev relationen mellan sig själva och ungdomarna som relationen mellan en förälder och ett barn. Ett exempel en av dem gav var att hon pratade med dem som hon gör med sina egna barn. En annan av de jag har intervjuat berättade att hon upplevde det som att de ensamkommande letade efter någon som kunde vara

som en förälder. Hon poängterade samtidigt att det är viktigt att inte bli en förälder till ungdomarna. Flera av de jag intervjuat beskriver att de strävar efter att boendet ska likna ett hem och att det ska vara familjärt. Samtidigt så problematiserar flera av dem att komma ungdomarna för nära och betonar vikten av att ungdomarna ser på dem som personal och inte som familj. En beskriver det såhär när han får frågan om hur han bedömer relationen till ungdomarna

Intim men professionell, därför att jobbet här är ett medlevnadskap. Vi är bemannade dygnet runt, du sover här, du äter här, du lagar mat här. Väcker dem och går till skolan och kommer hem från skolan och alltså det blir ju en väldigt familjär värld, så man blir väldigt nära de flesta.

Ett exempel som tas upp kring vad som generellt inte ses som professionellt under intervjuerna är fysisk närhet.

Normalt sett kan man säga att det inte är professionellt att krama någon, men det gör vi. För att med tiden får du de relationerna. Efter flera års arbete med dem så blir man väldigt nära

En annan av de jag har intervjuat beskriver det som att de flesta av de ensamkommande efter ett tag inser hur viktig fysisk närhet är och att de med tiden söker den hos personalen.

Topor (2008, s. 68) beskriver att det emotionella engagemanget som personalen har i brukaren gör att de ser på individen på ett nytt sätt. Detta skapar en ömsesidighet som gör att även personalen får ut någonting i mötet med brukaren. I en av intervjuerna sa en i personalen att hon upplever det som att hon lär ungdomarna mycket men att de också lär henne mycket. Detta skulle kunna bero på det emotionella engagemang som hon har i ungdomarna. Att ständigt vara den som får men som inte kan ge någonting tillbaka kan vara nedbrytande för en människa. Att ta emot någonting från en brukare är dock inte helt oproblematiskt (Topor, 2008, s. 69f.). Vilket framkommer i intervjuerna med tanke på att de allra flesta jag intervjuade sa att man som personal inte bör komma för nära ungdomarna.

En i personalen sa dessa ord om sig själv i hur hon bemöter de ensamkommande

Jag är väldigt närvarande och att jag är väl den som gör kanske det där lilla extra.

Det framgår i flera av intervjuerna på olika sätt att personalen anstränger sig för att göra något speciellt för de ensamkommande. På det ena boendet ordnade man exempelvis en fest för att fira när någon fått ett uppehållstillstånd. Andra i personalen talar om att man tar ungdomarna med när man handlar mat och att man hittar på olika aktiviteter bara en i personalen ensam

med en ungdom. Topor (2008, s. 58) skriver att det är det som är oväntat som kan betyda väldigt mycket för individer som har en psykisk problematik. Att personalen på HVB-hemmet därför anstränger sig för att göra det där lilla extra kan nog betyda mycket för de ensamkommande. Som jag tidigare nämnt så togs relationen mellan de ensamkommande och deras gode män upp under intervjuerna. En i personalen besvarade frågan om vad som skiljer en bra god man ifrån en dålig god man såhär

Så att en dålig alltså eller mindre bra god man egentligen är ju det att den gör kanske det exakt som uppdraget innebär. Ekonomi och migration, men man har sett vikten vid ungdomarna med kanske det här lilla extra för att mäta med processen.

Det här pekar också mot att göra det som är oväntat och inte krävs är det som kan göra väldigt stor skillnad.

7 Avslutande diskussion

Trygghet skulle jag säga är det mest genomgående temat i mina intervjuer som svar på frågan vad som är de ensamkommandes behov. Att de ensamkommande har nära och långvariga relationer med en vuxen är väldigt viktig för att de ska nå sin fulla potential (Eide & Hjern, 2013, s. 668). Alla jag intervjuat gav uttryck för hur viktigt det är att de ensamkommande känner trygghet hos personalen. Sättet de arbetar på för att tillgodose barnens behov av trygghet är att finnas där för dem och att vara uppsökande i sitt arbete samt att ha samtal med ungdomarna. Samtidigt så är HVB-hemmen inte uppbyggda för att ge den typen av relationer. Tanken är att ungdomarna ska bo där i några år och att de ska komma nära personalen men inte alltför nära med tanke på att personalen inte alltid kommer finnas där för dem. Det skulle kunna finnas en risk att ungdomarna utvecklar en otrygg anknytning till följd av att den trygga basen i form av personalen försvinner. Det kan också tänkas att ungdomarna inte vågar knyta an till personalen av rädsla för att förlora dem. Om en tonåring inte har en trygg bas riskerar ungdomen att få en sämre mental hälsa (Bowlby, 2010, s. 147). Med det sagt var det väldigt tydligt under intervjuerna hur otroligt mycket personalen bryr sig om de ensamkommande och vill det bästa för dem. De gör sitt absolut bästa för att tillgodose de ensamkommandes behov.

Behovet hos de ensamkommande att bli motiverade beskrevs som hög av personalen. Sättet personalen arbetar för att tillgodose det behovet är genom att ha samtal med ungdomarna samt

genom att försöka göra ungdomarna delaktiga i de beslut de faktiskt kan vara delaktiga i. Samtidigt så uttryckte många i personalen en stor frustration kring hur asylprocessen idag ser ut, främst hur lång tid det kan ta att få ett beslut. Det kan tänkas att asylprocessen påverkar de ensamkommandes motivation negativt då det kan ge de ensamkommande en känsla av maktlöshet. Med tanke på detta kan det vara svårt för personalen att motivera ungdomarna. Hur man ser på professionalitet som anställd på ett HVB-hem skiljer sig från vissa andra arbetsplatser. Deras arbetsuppgifter bygger på att vara personliga och skapa nära relationer vilket av vissa inte skulle kategoriseras som att vara professionell. Samtidigt så menar de flesta jag intervjuade att det inte går att vara hur personlig som helst eller att släppa ungdomarna för nära inpå. Det är viktigt att vara tydlig med att de är personal och inte deras familj. Just kring det här ämnet framkom det lite olika förhållningssätt från de olika personerna jag intervjuade. Vissa ur personalen problematiserade att komma nära ungdomarna väldigt mycket medan andra inte problematiserade det alls. Det skapas en spänning innanför de yttre ramarna som finns för verksamheten. Handlingsutrymmet innanför dessa ramar är ganska stort och därför finns det en ganska stor öppning för personalen att ha olika förhållningssätt.

I kunskapsläget skrev jag om vikten för de ensamkommande att utveckla resiliens och copingstrategier. För att ungdomarna ska nå sin fulla potential är det viktigt att personalen hjälper ungdomarna att utveckla resiliens och copingstrategier. Det bästa personalen kan göra för att hjälpa ungdomarna att utveckla resiliens och copingstrategier är att vara trygga personer för ungdomarna samt att relationerna är långvariga (Eide & Hjern, 2013, s. 667f). Det går att se det arbetet som personalen gör som ett försök till att hjälpa ungdomarna att utveckla resiliens och copingstrategier. De försöker vara en trygghet för ungdomarna, de motiverar dem till att fortsätta kämpa, de finns där som ett stöd och de försöker vara positiva och ge ungdomarna hopp.

I den här undersökningen får jag personalens perspektiv på hur de ensamkommande mår. Det finns en risk att bilden blir begränsad då det inte kommer från ungdomarna själva. Samtidigt så anser jag att personalens uppfattning är väsentlig då det är deras upplevelse som styr hur de arbetar. Det de inte vet om ungdomarnas mående kan de ju inte heller ta hänsyn till. Så den här undersökningens syfte är inte att få svar på hur ensamkommande barn mår utan syftet är att få svar på hur personalen upplever att ungdomarna mår för att därigenom förstå varför de arbetar som de gör.

En aspekt som inte kommer fram i den här uppsatsen är hur personalens egna yrkeserfarenheter och övriga erfarenheter kan tänkas påverka deras arbete med ungdomarna. Att få veta mer om personalens bakgrund skulle kunna leda till att man förstår hur deras relation med de ensamkommande ser ut på ett bättre sätt och varför de resonerar olika kring hur en ”ideal” relation gentemot en ungdom ser ut. Detta har dock inte varit uppsatsens fokus vilket är anledningen till att jag inte har fördjupat mig i detta.

De teoretiska ansatserna som används i analysen är en av möjliga sätt som skulle kunna hjälpa oss att förstå empirin. Något som jag inte har valt att undersöka närmare är hur den politiska situationen i Sverige påverkar arbetet på HVB-hem. I den här uppsatsen har mitt fokus varit på kontexten i HVB-hemmen och inte på Sverige som helhet och det är anledningen till att Sveriges migrationspolitik inte har varit en aspekt jag valt att undersöka.

Det fanns flera saker som framkom under intervjuerna som jag bedömde som intressanta men som jag tyvärr inte hade möjlighet att undersöka vidare. Något som framkom under intervjuerna var att några av de jag intervjuade upplevde det som att alla ensamkommande inte ville stanna i Sverige. Ett annat ämne som jag inte har berört så mycket är relationen mellan de ensamkommande och deras gode män. I intervjuerna framkom det att personalen upplevde det avgörande för en ungdom hur bra deras gode man var. Det här två ämnena skulle kunna vara intressanta ämnen för framtida forskning.

Källförteckning

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf> [hämtad 2019-05-05]

Bowlby, John (2010) *En trygg bas*. Stockholm: Natur och Kultur

Broberg, Anders & Pehr Granqvist & Tord Ivarsson & Pia Risholm Mothander (2006) *Anknytningsteori, betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur och Kultur

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB

Eide, Ketil & Anders Hjern (2013) Unaccompanied refugee children: Vulnerability and Agency. *Acta Pædiatrica*, 102(7):666-668

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. *Handbok i kvalitativa metoder*. Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) Stockholm: Liber AB

IVO (2018) *Statistik ensamkommande flyktingbarn 2018*
<https://www.ivo.se/globalassets/dokument/om-ivo/statistik/2018/ekb-arsstatistik-2018.pdf>
[hämtad 2019-05-23]

Jahanmahan, Farhad & Nihad Bunar (2018) Ensamkommande barn på flykt – berättelser om flyktingskap, interaktioner och resiliens. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 1 s. 47-65

Jönsson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv – en ansats för forskning och socialt arbete*. Stockholm: Liber AB

Kohli, Ravi (2007) *Social work with unaccompanied asylum seeking children*. New York: Palgrave Macmillan

Lundberg, Anna & Lisa Dahlquist (2012) Unaccompanied children seeking asylum in Sweden: living conditions from a child-centered perspective. *Refugee survey quarterly*, 31(2):54-75

Migrationsverket (2014) *Inkomna ansökningar om asyl 2014*

<https://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077211b0a/1485556218186/Inkomna%20ansökningar%20om%20asyl%202014%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202014.pdf> [hämtad 2019-05-22]

Migrationsverket (2015a) *Inkomna ansökningar om asyl 2015*

<https://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1485556214938/Inkomna%20ansökningar%20om%20asyl%202015%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202015.pdf> [hämtad 2019-05-22]

Migrationsverket (2015b) *Årsredovisning 2015*

Migrationsverket (2016) *Inkomna ansökningar om asyl 2016*

<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871592560/1485556054299/Inkomna%20ansökningar%20om%20asyl%202016%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202016.pdf> [hämtad 2019-05-22]

Migrationsverket (2017) *Inkomna ansökningar om asyl 2017*

<https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc6146d7/1514898751102/Inkomna%20ansökningar%20om%20asyl%202017%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202017.pdf> [hämtad 2019-05-22]

Migrationsverket (2018) *Inkomna ansökningar om asyl 2018*

[https://www.migrationsverket.se/download/18.1ef19f6e163f45d340a2ace/1546509719942/Inkomna ansökningar om asyl 2018 - Applications for asylum received 2018.pdf](https://www.migrationsverket.se/download/18.1ef19f6e163f45d340a2ace/1546509719942/Inkomna%20ansökningar%20om%20asyl%202018%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202018.pdf) [hämtad 2019-05-22]

Proposition 2015/16:174 *Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*

Rutter, Michael (1987) Psychosocial resilience and protective factors. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57 (3):316-331

Ryan, Richard & Edward Deci (2017) *Self – determination theory, basic psychological needs in motivation, development and wellness*. New York: Guilford Press

SFS 1994:137. *Lagen om mottagande av asylsökande m.fl.*

SFS 2005:429. *Lagen om god man för ensamkommande barn*

Socialstyrelsen (2013a) *Barn med uppgivenhetsyndrom – en vägledning för personal inom socialtjänst och hälso- och sjukvård*

Socialstyrelsen (2013b) *Ensamkommande barns och ungas behov*

Socialstyrelsen (2019) *Vård och behandling på HVB* <https://www.kunskapsguiden.se/barn-och-unga/Teman/yrkesintro-hvb-barn/Sidor/Vard-och-behandling-pa-HVB.aspx>. [hämtad 2019-05-14]

Topor, Alain (2008) En annan professionalitet. *Relationer som hjälper - om återhämtningsprocesser vid svåra psykiska problem*. Topor, Alain, Borg, Marit (red.) Lund: Studentlitteratur

UNICEF (2018) *Barnkonventionens ställning i Sverige*. <https://unicef.se/projekt/barnkonventionens-stallning-i-sverige> [hämtad 2019-05-15]

Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide

Inledande frågor

- Hur länge har du arbetat här?
- Vad har du för typ av utbildning?
- Hur ser verksamheten ut?
  - Hur många bor här?
  - Hur många arbetar här?
  - Hur länge har den funnits?

HVB-hemmets verksamhet

- Beskriv hur det är när ni tar emot en ny ensamkommande till boendet!
- Hur arbetar ni på HVB-hemmet?
  - Vilka arbetsuppgifter har du?
  - Hur mycket handlingsutrymme har ni?
- Finns det insatser som barnen kan få utanför HVB-hemmet?
  - Vilka är det? (BUP?)

Asylprocessen

- Vad har barnen för behov när de kommer till er?
- Vad skulle du säga är det viktigaste för barnen under asylprocessen?
- Hur upplever du att barnen påverkas av att vänta på besked?
- Hur påverkas barnen av att få uppehållstillstånd?
  - Hur påverkas de andra boende av det?
- Hur påverkas barnen av ett avslag?
  - Hur påverkas de andra boende av det?
- Vad finns det för positiva och negativa aspekter med att det är personer i samma situation som bor på HVB-hemmet?

Personalen

- Hur ser din relation ut till de ensamkommande barnen?
- Hur upplever du det när ett av barnen får ett avslag och inte får stanna i Sverige?
- Hur påverkar asylprocessen ert arbete?

- Begränsningar?

Migrationsverket

- Hur ser relationen med Migrationsverket ut hos de ensamkommande barnen?
  - Hur ofta träffar de sin handläggare?
  - Får handläggarna på Migrationsverket lära känna barnet?
- Hur ser relationen med Migrationsverket ut mellan HVB-hemmet och Migrationsverket?
  - Finns det något typ av samarbete?
  - Hur ser det i så fall ut?
- Upplever du att barnen har de rättigheter som de ska ha enligt svensk lag?
  - Migrationsverket?
  - Förstår de asylprocessen?

Avslutande frågor

- Vad är det bästa med ditt jobb?
- Vad är det svåraste med ditt jobb?

Bilaga 2 Förfrågan om genomförande av intervju

Hej!

Mitt namn är Maja Eriksson och jag studerar termin 6 på socionomprogrammet på Lunds universitet. Just nu håller jag på och skriver min c-uppsats och jag undrar om några i personalen på ert HVB-hem kan tänka sig att medverka på intervjuer. Intervjuer planeras under April och de kommer att ta ca 30-40 minuter.

Intervjuerna kommer att handla om hur det vardagliga arbetet med ensamkommande barn på HVB-hem är och hur det påverkas av asylprocessen utifrån personalens perspektiv.

Om ni har frågor kring upplägget för uppsatsarbetet får ni gärna höra av er till min handledare Jayeon Lindellee som är lektor på Socialhögskolan i Lund.

Tack på förhand för ert svar.

Med vänlig hälsning

Maja Eriksson